

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: חודש אלול

פרשת כי תצא

בס"ד | גיליון מס' 96

היכן נכשל השף הצרפתי במתכון הרוסי?

אני לדודי ודודי לי (שיר השירים ו', ג')

השלישי. כמה שבועות קודם כבר החלו השפים להכין את הארוחה המיוחדת, שתפריטה הוכן בדיוקנות, מתכונה נמדדו בעיילות, מיטב השפים עמלו על כל רוטב, על כל מנה, על כל עיצוב צלחת...

התוצאה היתה מדהימה. השף הרוסי היה גאה להגיש את המנה העיקרית שכללה גרונות וודו מבושלים כדבעי שהוכנו במתכון מושקע ומיוחד במינו, והנשיא הצרפתי לא הצליח לכבוש את הנאתו לנוכח המנה המושקעת והטעימה במיוחד, כמותה לא טעם מעולם. הוא אף ביקש לקבל עוד מאותה המנה, שכה ערבה לחכו, ולא נחה דעתו עד שקרא לטבחיו האישי, השף הצרפתי המוכשר, והורה לו לרשום את המתכון מפי עמיתו הרוסי, כדי שיוכל להכין את אותה המנה בשובם לצרפת...

עם הגיעם לצרפת, מיהר השף הצרפתי להכין את המתכון בדיוק לפי ההוראות שקיבל מהשף הרוסי. הוא לא דילג על אף שלב, ביצע בדיוקנות כל פרט, המתכון הוכן בקפדנות רבה לפי סעיפיו השונים. אחר כך, עיצב את הצלחת יפה יפה, והגישה לנשיאו הנרגש, כשהשף מביט מהצד לראות את הנאת נשיאו מהמאכל האהוב עליו...

ואז - - -

במקום ליהנות מכל נגיסה ולהתענג בכל לעיסה, החל הנשיא משתעל ומשתנק, כמעט נחנק, ותחושת בחילה וגועל עלתה בגרונו. בתוך שניות אחדות החל להקיא, כשהוא זועק: 'אוי, זה כל כך דוחה! זה לא אכיל, זה נורא!' - - -

השף הביט במחזה המוז, מבולבל, נסער ונדהם כאחד. המנה היתה כה מושקעת, הוא הכין אותה בדי עמל, בדיוקנות ובקפדנות לפי הוראות המתכון. מה קרה?! מה גרם למנה לצאת כה דוחה ותפילה, עד שהיא גורמת לנשיא בחילות והקאות?! הוא חרד על נפשו, ידע כי חייו תלויים לו מנגד, אך בכל זאת מה שהסעיר אותו היה אי ההבנה: איך יתכן שמכניס מנה בדיוק לפי הוראות השף הרוסי, והיא יוצאת כה דוחה ובלתי אכילה?

אחרי התאוששות הנשיא, שב וקרא לשף והורה לו לצאת לרוסיה. 'שמע לי אדוני השף', אמר כשאותות אכזבה בפניו, 'בדין הוא שתיענש, אך אני מעדיף אותך חי ויודע להכין את המתכון נכון... מהר וארוז מיטלטלך, כי אתה יוצא מיד לרוסיה, ללמוד אחת ולתמיד להכין את המנה כהלכה!'

השף קיבל עליו את הדין בהכנעה, מה עוד שבאמת היה מסוקרן להבין היכן טעה, מה לא עשה כראוי. הן עבד לפי המתכון המדויק, כיצד קרה כי התבשל נכשל כל כך. כשהגיע לרוסיה, סיפר בפנים אבלות לשף הרוסי על כשלונם המהדהד, וביקש לדעת היכן טעה.

השף הרוסי, קיבל את השף הצרפתי בחמימות, וניאות לבחון אתו את המתכון ולבדוק היכן הכישלון. 'אתה יודע מה? בוא תכין את המתכון, ואני לא אומר מילה, רק מבט בך ובוחן. כשאראה את הכישלון - אעצור אותך!' אמר השף הרוסי, ונתן לשף הצרפתי להתחיל בעבודה...

השף הצרפתי מיהר לקחת את עשבי התיבול, והכין את התערובת. 'עד כאן מצויין!'

אנו מצויים כבר בעיצומו של חודש אלול, שהזכרת שמו בלבד מרטיטה כל לב יהודי, פותחת את מבועי הנשמה, ומעניקה מימד של כיסופים לימי החולין השגרתיים. מדי בוקר אנו שומעים תקיעת שופר, וליבנו חרד ברעד, כל נים בלב רוטט בדבקות, כל הזכרונות והכיסופים צפים ועולים בגעגועים עזים להתרפקות על אבינו שבשמים, המגיעה לשיאה בחודש זה.

לפני כמעט שנה, יצאנו את חודש תשרי תשע"ו בשלל רב. אוצרות של קדושה, חגים של אהבה, מועדים וזמנים לשמחה. פתחנו את הלב, וקיבלנו מלמעלה שפע עצום, רוחני כגשמי. היתה לנו תקופה נהדרת של שהיה בצילו של אבא, אך מאז - חלף כה הרבה זמן, הטעם האהוב הלך והתפוגג, ולאותן תחושות עילאיות - אנחנו מתחילים להתגעגע...

אבל לא רק אנחנו מתגעגעים לרגעים הללו, לא רק אנו מצפים מתי כבר נוכל לשוב ולהתרפק ברגעים מרוממים ואציליים, בצילו של אבא, תחת טליתו העוטפת של מלכו של עולם. גם הוא - אבינו שבשמים, מתגעגע אלינו, כוסף ומבקש שנתקרב אליו, מושיט לנו יד, מראה לנו את הדרך, מכון את ליבנו לשוב ולהתרפק עליו, לחזור לשהות ולחיות בצילו...

אבא שבשמים מחכה לפתוח שוב שערי שמים, להושיט לנו יד, לפגוש שוב בבנים האהובים המתרפקים בחיקו, עושים את רצונו, שמחים לשוב ולחוש את קרבתו. אבא שבשמים יודע שמרוב עיסוק שגרתו ושוחק - אנחנו עלולים להתבלבל, אנחנו עשויים לשכוח את מעמדנו כבני אהובי, ואנחנו לא תמיד נראים במיטבנו...

לכן הוא כה מתגעגע לחודש אלול, לכן הוא כה כוסף מתי יבואו הימים המרוממים שאנו מצויים בעיצומם. כי הוא יודע שבימים הללו נעצור את שגרת החיים, ונחשוף את האמת הפנימית הבוערת בליבנו, יוקדת בלהבה של אהבת השם, כוספת ומתגעגעת לאבא שבשמים, לעשות את רצונו ולהתרומם ולהתקרב אליו.

בעל 'שפת אמת' חושף זאת, בפרשו את הפסוק 'עיני השם אלקיך... מראשית שנה ועד אחרית שנה'. ביאורו מעורר התרגשות: הקדוש ברוך הוא יושב ומצפה מתחילת השנה מתי תבוא אחריתה. מתי יבואו הימים המתוקים של חודש אלול, מתי כבר יגיעו בניו האהובים לשיא הרגש והקירבה אליו כפי שהם באים לידי ביטוי בחודש אלול, מתי כבר ישוב לפרוח ולהתגלות הקשר בינינו!

עכשיו זה קורה. עכשיו. הרגע הגדול כבר כאן, הנה אנו שבים לחיקו של אבא, הנה אבא שב להתרפק על אהבתנו. סוף סוף הגיע הרגע הגדול, אשרינו שזכינו!

השלב המכריע במתכון המנצח...

היה זה בשנת תרנ"א, כשאחרי שנות מלחמה עקובות מדם, התקיימה פגישת פסגה של שלום בין מנהיגי צרפת ורוסיה. שיאה של פגישת הפסגה, היה ארוחת צהריים משותפת בראשות שני ראשי המדינות, הנשיא מארי פרנסואה והצאר אלכסנדר

לעילוי נשמת

ר' שלמה פרץ ז"ל בן מאיר הלוי גולדשמיט (אריאלי)

- פסק השף הרוסי, והשף הצרפתי המשיך בעבודה והכין את הרוטב המתקתק. 'אם זה מצויין!' - פסק שנית השף הרוסי, והשף הצרפתי המשיך במלאכה. הוא נטל את הגרונות והשליכם אל תערובת עשבי התיבול, ואז נשמעה זעקתו של השף הרוסי: 'אוי לא! מה אתה עושה? כאן טמון הכישלון!'

'שוטה שבעולם!' - הרעים השף הרוסי על רעהו הצרפתי, 'מי מניח גרונות וודו ישר לתוך התערובת? הן התרנגול אוכל דרך גרנו, וממילא גרנו אינו נקי...', באמת חשבת שאפשר לתפוס את הגרונות כפי שהם ולהשליכם לתערובת, ולצפות שייצא תבשיל מנצח בטעמו ונדיר בארומתו?! תחילה יש לשטוף את הגרונות ולצחצחם מכל הלכלוך, אחרת התבשיל ייצא דוחה!'

'אבל זה לא היה כתוב במתכון...' - היתמם הצרפתי למולו בשפל קול, 'אין סעיף במתכון המחייב את שטיפת הגרונות...'

'אוי, סכל שכמוך!' - זעק השף הרוסי, 'זה צריך להיכתב! הרי זה מובן מאליו, שכשמשלים משהו - יש לשטוף תחילה מכל הלכלוך, ורק אחר כך מתחילים להכין לפי המתכון. השטיפה והמיוק לפני ההכנה הם בסיסיים, אין צורך לכתובם! קודם כל, לפני הכנת מתכון מנצח ככל שיהיה, שוטפים, ממרקים, מצחצחים את הגרונות. אחרת - אי אפשר לצפות לתוצאה טובה!'

כולנו כבר נרגשים לקראת תפילות ראש השנה, וכל יהודי מתבונן מה יעלה בגורלו בשנת תשע"ז. האם הבריאות תהיה איתנה, עד כמה הפרנסה תהיה בשפע, האם ילדיו ירווהו בנחת... אנו נערכים לתפילות המרגשות, לשופר, לפרקי התהלים ולפדיון הכפרות, מתוך מחשבה נכונה כי זהו המתכון המנצח, זו הדרך שתוביל אותנו לשנת תשע"ז ברוכה ומאושרת...

אך כדי שהמתכון יצליח, כדי שתפילותינו יעלו יפה ויורידו אלינו את השפע המיוחל, יש למרק את הגרונות תחילה... יש לכבס את הפה, היוצר את המתכון המוצלח בתפילות הימים הנוראים. זהו השלב הקודם למתכון, אך הוא ההכרחי והקריטי ביותר והמשפיע באופן דרמטי על הצלחת המתכון - עד כמה יהיה הפה שלנו נקי וזך בהגיעו לימים הנוראים לפעול עבורנו ישועות...

מסיבה זו, כתבו והאריכו בספרים הקדושים בגודל הזכות לטהר את הפה מכל דיבור אסור ולמעט בדיבורי חולין בימי חודש אלול. וכפי שכתב בעל 'יסוד ושורש העבודה': 'רבים נוהגים שמקבלים עליהם מראש חודש אלול שלא לדבר שיחת חולין, ואשרי חלקם כי אין כל דבר בעולם לטהר הנפש כמו בלימת פיו משיחה בטילה!'

הבה ננצל את ימי חודש אלול, לכבס את הפה ולנקות את מיתרי הקול. נשמור על הפה מכל דיבור אסור, נברח מכל פסק של לשון הרע ורכילות. נתגבר על הרצון לדבר דברים בטלים ונמלא את הפה בתיבות תורה ותפילה מעומק הלב. כך נזכה שמתכון הימים הנוראים יצליח ונזכה באמת לשנה טובה ומתוקה, ברוכה ומאושרת!

הגביע הנוצץ שמחק מעילה...

היה זה ביום אביבי ונאה, בחצר בית המלוכה בבירת אוסטריה - וינה. שר האוצר נפגש עתה עם הצורך המומחה במדינה, שהובא עד לבית המלוכה לצורך הכנת גביע חדש ומפואר למלך, כראוי למעמדו הנעלה. הצורך היה נרגש מהתפקיד הרם שהוא זוכה בו, אך שר האוצר היה פרקטי כהרגלו, ונתן את ההוראות בזו אחר זו:

'שמע נא!', אמר השר לצורך המהולל, 'אם בדרך כלל מגבילים אותך בכמויות הזהב והמרגליות המושקעות בעבודותיך, הרי שהפעם העבודה היא בבית המלך, ולא חסר בו דבר. אתה רשאי ליטול מטילי זהב וצורות ילומים ככל שתחפוץ, ללא הגבלה... חדר האוצרות לרשותך, קח משם ככל שתרצה, ובלבד שהגביע שאתה מייצר לאדוננו הקיסר - יהיה הגביע היפה ביותר והמהודר ביותר בעולם כולו!'

נכנס הצורך לחדר האוצרות, ולשעה קלה הסתנוור והסתחרר... כמויות ענק של זהב וכסף, ילומים ומרגליות, נחו שם באין דורש, כביכול ללא מטרה... הוא נטל כמות נכבדה, הרשה לעצמו להוסיף עוד, וגם קינח ברזרבות יקרות ערך. כמויות גדולות של כסף, זהב ויהלומים משך מחדר האוצרות, ויצא לחדר שהוקן לו - שם החל במלאכה...

והיה בחלוף כמה ימים, יצא הצורך לטיול ערב, וברחובו של עיר פגש בו אדם מתוחכם, שהחל לשכנעו למכור לו מעט מהאוצרות שברשותו: 'תמכור לי איזה חצי קילו זהב, וכמה עשרות קראט יהלומים. הן אתה יודע כי איש לא יידע, ואני משלם לך במזומן... כדאי לך!'

בתחילה התעקש להישאר ישר ונאמן, אך עם הזמן - תאוות הממון סינורה את עיניו. כבר למחרת הושיט לסוחר המתוחכם מעט זהב ויהלומים, וקיבל תשלום במזומן על המעילה והגניבה. עם הזמן, תאוות הבצע של הצורך הלכה וגדלה, והוא נאות למכור עוד ועוד מהזהב שברשותו, בתמורה לכסף מזומן ביד ומיד...

ביום מן הימים, הודיעו שר האוצר כי בעוד 30 יום עליו להתייצב בארמון המלך להצגת הגביע המפואר. הודעתו של השר הכניסה את הצורך ללחץ, בשרו נעשה חידודין חידודין. מה יענה ליום הדין, באלו פנים יופיע בארמון המלוכה. הן חלק גדול מהזהב שלקח - מכר ברמיה, הן ברוב היהלומים שנטל - גנב ומעל בתמורה לכסף מזומן, נותר ביזו בקושי כדי הכנת גביע יפה, ותו לא...

דקות ארוכות ישב מדוכא, עד שהתעשת. 'הזהב שאבד איננו, היהלומים שנמכרו - אבדו. אך אני צריך לעשות משהו להציל את המצב...' הרהר. אחרי מחשבה ארוכה

החליט: 'אני אנסה לייצר גביע מפואר ומהודר, שעין לא ראתה כדוגמתו. בעזרת מעט הזהב והיהלומים שנותרו - אני הולך להתמסר מעל ומעבר, לנצל עד תום את כל כישורי זמני. הגביע ייצא כה מפואר ומהודר, כובש עין ונוצץ למרחקים - עד שאולי אצליח להשיג את כל מה שנגנב...'

בשבועות הקרובים, בקושי עצם עין לשעות בודדות בלילה. את כל מרצו ויכולותיו האומנותיות - השקיע בגביע שבידיו. את כל כשרונותיו ונסיונו - ביטא בגביע המפואר המתהווה מולו. עד הימים האחרונים טרח ויגע, ולא נחה דעתו... כל יום היה משכים קום, מוסיף עוד עיטור, עוד חבק, עוד סנסן עדין ובוהק. מדי שעה היה בוחן את התוצאה, ומוסיף עוד חריטה קלה, עוד קישוט קל, עוד יהלום קטן בפסגת העיטור הנוצץ...

בשבוע האחרון, כבר עבד הצורך מסביב לשעון ממש. סיים את עבודת העיצוב, והחל בעבודת המיוק והצחצוח. בלילה שלפני ההגשה למלך עבד בעזרת קיסמים דקים בתוככי העיטורים, מקנח כל זכר ללכלוך, מבחיק ומנציץ את הגביע היפה והמפואר...

בשעה העיודה התייצב לפני הקיסר, והוציא את הגביע המפואר מארזותו המהודרת. הקיסר הביט בגביע, עיניו נפקחו בהתפעלות, ובקושי הצליח להוציא הגה מפיו. 'ואו!', קרא בהתפעלות, 'מימי לא ראיתי גביע כזה! איזה פאר! איזה הדר! איזו עבודה מקסימה!'

הקיסר נטל את הגביע בחיבה, והתבונן בו עמוקות. הוא העביר אותו מיד ליד, כשהוא מלטף את הגביע הנוצץ בחביבות רבה, והגביע משיב לו ברק חד ובוהק. גביע יפה ומפואר, נאה ומעוט, מהודר ונוצץ - כליל השלמות, כליל המעלות!

כולם היו מהופנטים לגביע המפואר, אך שר האוצר רק הביט בגביע, ומשהו לא הסתדר לו... 'עם כל הכבוד ליופי ולפאר' - קרא בקול, 'משהו כאן לא מסתדר... הצורך נטל מהאוצר פי כמה וכמה כסף וזהב ומרגליות, להיכן הלכו כל האוצרות? אל תקשרו כתרים לראשו של הצורך, כי נראה לי הרבה יותר שצריך לקשור אזיקים לידיו, ולהטילו בבית האסורים בעונן גניבה... הן לקח פי עשרה זהב, ונטל פי כמה וכמה יהלומים!' - האשים שר האוצר את הצורך בהאשמה ישירה וחמורה במיוחד...

הצורך השפיל מבטו, הרכין ראשו, פרץ בבכי והודה מיד באשמה. 'אמת ויציב, אדוני הקיסר', אמר בקול שבור ומרוסק, 'קיבלתי שנה להכנת הגביע, ובמהלך השנה משכתי מאוצר המלוכה כמויות של זהב ומרגליות, מתוך מטרה נאמנה להכין למלך גביע נאה ומפואר. אך נפילתי קרבן לסוחר מתוחכם, הלה דיבר על לבי וניצח את נאמנותי לקיסר, נפילתי ברשתו ומעלתי באוצר...'

הצורך כרע ברך, מחה דמעות חרטת אמת, והוסיף: 'אך ידע נא הקיסר, כי בחודש האחרון, כשהבנתי שיום הצגת הגביע מתקרב, תפסתי את עצמי בידים. השקעתי את כל מרצי בזהב שנותר לי, התמסרתי מעל ומעבר בזמן שנותר לי. בחודש האחרון לא נשמתי ולא נחתי - התמסרתי לגמרי להכין גביע מפואר ומהודר כראוי למלך. האין התוצאה יפה ומהודרת?'

הקיסר הביט בגביע המפואר ובעיניו המצועפות בדמעות חרטה של הצורך, 'אכן, הגביע כה יפה, התוצאה הברוכה של החודש בו השקיע הצורך את כל מרצו ויכולותיו והרבה מעבר לכך - ניכרת לעין, נוצצת למרחקים, בוהקת וזורחת. נכון שהצורך גנב ומעל, אך מסיבותיו בחודש האחרון והגביע המפואר - מוכיחים כי בתוך תוכו נותר נאמן לקיסר, ואוהב לאדונו...

ואוה, הגביע היפה הזה...' - חזר ואמר הקיסר בהתפעלות, 'קנה אותי לגמרי... שלא כדין נהג הצורך, אבל מול גביע כה יפה וחרטתו האמיתית - חיינו נתונים לו לשלל וגם שכו מובטח!' - סיים הקיסר את הדין.

סיפור זה מעניק הצצה ליוקרתו של חודש אלול. בראשית השנה קיבלנו מאוצרו של מלך מלכי המלכים שנה טובה וברוכה, פרנסה ובראות, חיי משפחה ושמחה, כשרונות ויכולות, ועוד אלף אלפי הטבות יקרות ערך... כעת, אנו עומדים להגיש את תוצאות השנה למלך - עד כמה ניצלנו כראוי את המתנות שניתנו לנו, עד כמה היטבנו להשתמש באוצרות היקרים שהרעיף עלינו ראשינו. אך מבט אל ליבנו פנימה, עשוי לגלות היסטוריה לא נעימה, שימוש לא תקין, מעילה של ממש באוצר המלוכה...

בורא עולם - כאב אוהב ורחמן, היטיב עימנו והעניק לנו חודש שלם לפני מועד הזימון, העניק לנו זמן בו נוכל לצחצח, למרק את הלב, להבריק את השבועות האחרונים. ליצור עם הכוחות שלנו את המקסימום, כדי שנוכל לבוא בראש השנה כשחודש אחד יפה בידינו, כה יפה - עד שהמלך יראה אותו ואת חרטתו האמיתית, ויבחר שלא להעניש אותנו, ולהמשיך להעניק לנו מטובו...

אך לא זו בלבד. לא רק שנוכל למרק את החודש הנותר עד שיבהיק ויפוי ינצוץ וישבה כל לב, אלא שבחודש הזה ניתנת לנו מתנה יקרת ערך, הזדמנות של ממש: בספר 'פנים יפות' נחשף הגילוי, כי כל שעה בימי חודש אלול שקולה כ-12 שעות בימי השנה החולפת, כך שבשעה אחת ניתן לתקן חצי יממה, ולהשיב את הימים האבודים לתקנם.

בימים אלו נוכל לייפות את הימים שנותרו, ואבא שבשמים מאפשר לנו לתקן גם את הימים שחלפו. הבה נתפוס את עצמנו עכשיו ונתחזק: להתפלל בכוונה יתירה, להימנע מדיבורים אסורים, לברוח מנסיונות, להוסיף עתים לתורה, לשפר את יחסינו לזולתנו. נעשה הכל למרק את הנפש ואת הנשמה, כדי שכשנבוא ונתייצב לפני המלך, הוא יוכל להביט בהתפעלות לפחות על החודש האחרון, ואז יפתח לנו את שערי אוצרותיו ויעניק לנו עוד שנה טובה ומבורכת!